

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Комунального некомерційного підприємства
«Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги»
Хмельницької обласної ради.

23.04.2025

м. Київ, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 23.04.2025 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) здійснено відвідування комунального некомерційного підприємства «Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги» Хмельницької обласної ради (далі – заклад, лікарня).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НМП:

Любченко Наталія Михайлівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Петросов Владислав Георгійович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шейгец Оксана Миронівна, працівник Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Івах В'ячеслав Анатолійович, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Комунальне некомерційне підприємство «Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги» Хмельницької обласної ради є лікувально-профілактичним закладом, що надає спеціалізовану психіатричну (стаціонарну, паліативну та амбулаторну, включно, що надається мобільною мультидисциплінарною командою) та наркологічну (стаціонарну та амбулаторну, в тому числі замісну підтримувальну терапію) медичну допомогу особам з розладами психіки та поведінки в порядку та на умовах, встановлених законодавством України та Статутом закладу. Лікарня проводить експертизи психічного стану особи (оцінювання повсякденного функціонування особи); освідчення водіїв транспортних засобів на стан алкогольного, наркотичного сп'яніння на підставах та в порядку, передбачених законами та прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами.

Лікарня розташована за адресою: с. Скаржинці, Хмельницька обл., Хмельницький р-н, Львівське шосе, 12.

Керівник закладу: Демчук Володимир Миколайович – директор закладу.

Штатна чисельність персоналу закладу складається з наступних посад: директор – 1,0 шт. одн., медичний директор – 1,0 шт. одн., заступник директора з технічних питань – 1,0 шт. одн., заступник медичного директора з організаційно-методичної роботи – 1,0 шт. одн., капелан в охороні здоров'я – 0,5 шт. одн., головна медична сестра – 1,0 шт. одн., лікарі різних спеціальностей – 99,0 шт. одн., середній медичний персонал – 256,5 шт. одн., молодший медичний персонал – 278,75 шт. одн., спеціалісти з вищою немедичною освітою – 19,5 шт. одн., інші – 163,75 шт. одн., фармацевт – 1,25 шт. одн., асистент фармацевта – 3,00 шт. одн.

Вакантні посади: лікар-терапевт – 1,0 шт. одн., лікар-анестезіолог – 3,0 шт. одн., лікар-психіатр – 4,0 шт. одн., лікар ультразвукової діагностики – 1,0 шт. одн., медичний психолог – 2,0 шт. одн., сестра/брат медичний – 3,0 шт. одн.

До структури лікарні входять:

приймальне відділення;

1, 3, 5, 8, 9 відділення – чоловічі, загальнопсихіатричні для дорослих на 50 ліжок кожне;

2, 4 відділення – жіночі, загальнопсихіатричні для дорослих на 50 ліжок кожне;

6 відділення – психоневрологічне межових станів і психосоматичних розладів на 60 ліжок;

7 відділення – наркологічне на 55 ліжок;

10 відділення – надання паліативної та геронтологічної психіатричної допомоги на 50 ліжок;

11 відділення – анестезіології та інтенсивної терапії на 6 ліжок;

12 відділення – психоневрологічне для хворих з граничними станами на 50 ліжок;

13 відділення – загальнопсихіатричне для ізоляції пацієнтів з інфекційними хворобами з крапельним шляхом інфікування та/або пацієнтів інфікованих мікроорганізмами з резистентністю та палатами інтенсивної терапії;

14 відділення – наркологічне для дорослих на 55 ліжок;

15 відділення – чоловіче (жіноче), загальнопсихіатричне (в тому числі 30 ліжок для надання реабілітаційної допомоги дорослим у стаціонарних умовах) на 50 ліжок;

16 відділення – жіноче, загальнопсихіатричне (в тому числі 30 ліжок для надання реабілітаційної допомоги дорослим у стаціонарних умовах) на 50 ліжок;

клініко-діагностична лабораторія;

діагностично-консультативне відділення;

інформаційно-аналітичний відділ; відділ охорони праці та протипожежної безпеки;

відділ інфекційного контролю;

мультидисциплінарна команда з охорони психічного здоров'я № 1, № 2;
аптечне відділення;

кабінет лікування осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання психоактивних речовин з використанням препаратів замісної підтримувальної терапії.

Проектна потужність лікарні розрахована на перебування 750 осіб. На день відвідування у закладі перебувало 558 пацієнтів, із них жінок – 181 особа.

У закладі перебуває 14 внутрішньо переміщених осіб, 11 недієздатних осіб та 147 осіб з інвалідністю (І група – 7 пацієнтів, II група – 113 пацієнтів, III група – 27 пацієнтів) та 30 пацієнтів без документів, які посвідчують особу.

Лікарня має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями: організація і управління охороною здоров'я, акушерство і гінекологія, анестезіологія, бактеріологія, дерматовенерологія, дитяча психіатрія, ендокринологія, інфекційні хвороби, кардіологія, клінічна лабораторна діагностика, наркологія, неврологія, ортопедія та травматологія, отоларингологія, офтальмологія, психіатрія, рентгенологія, стоматологія, терапія, фтизіатрія, ультразвукова діагностика, хірургія, функціональна діагностика; за спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа, лабораторна справа (гігієна), лабораторна справа (клініка), медична статистика, рентгенологія, лікувальна справа. Комунальне некомерційне підприємство «Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги» Хмельницької обласної ради має ліцензію на право здійснення господарської діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (придбання, зберігання, перевезення, використання та знищення).

Закладом укладено договір з Товариством з обмеженою відповідальністю «Науково-виробнича компанія «Укрекопром» про надання послуг з управління відходами.

Під час конфіденційного спілкування з групою НПМ скарг від пацієнтів на неналежне жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, видів поводження і покарання не надходило. Пацієнти позитивно оцінюють відношення до них персоналу закладу та умови їх перебування.

Пацієнтам надається психіатрична допомога згідно галузевих стандартів та клінічних протоколів розроблених на засадах доказової медицини. Медична документація ведеться відповідно до чинного законодавства, наявні маршрути пацієнтів.

Позитивний досвід, який може бути поширений в інших лікувальних закладах.

У лікарні функціонує кабінет замісної підтримувальної терапії для осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання психоактивних речовин.

Заклад забезпечений необхідною кількістю лікарських засобів та виробів медичного призначення.

У відділеннях лікарні наявні спеціальні приміщення для спілкування пацієнтів з родичами та кімнати для дозвілля (фото 1).

Лікарня забезпечена медичним обладнанням відповідно до наявних потреб, що позитивно впливає на якість та своєчасність надання необхідної медичної допомоги пацієнтам (фото 2, 3, 4).

У закладі введено в практику складання черговою медичною сестрою плану оцінки стану пацієнта, для цього у кожному відділенні ведеться Журнал руху і опису пацієнтів.

Заклад має позитивний досвід співпраці з волонтерськими та міжнародними благодійними організаціями України, Польщі, Німеччини та Франції. Лікарня отримує медичне обладнання у вигляді благодійної та гуманітарної допомоги від Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ), Міжнародного Комітету Червоного Хреста та інших міжнародних благодійних фондів для підтримки, розвитку та надання висококваліфікованої медичної допомоги населенню.

У відділенні для надання паліативної та геронтологічної психіатричної допомоги пацієнти забезпечені протипролежневими матрацами, функціональними ліжками та багатофункціональними кріслами колісним. Санітарно-гігієнічні приміщення відповідають вимогам інклюзивності для маломобільних осіб (фото 5, 6, 7).

У закладі проводиться психологічна реабілітація пацієнтів методом каністерапії (фото 8).

Утилізація медичних відходів закладом здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства (фото 9, 10).

Пацієнти мають можливість вільно пересуватись закладом та перебувати на прогулянках. Кожне відділення має свій відокремлений прогулянковий дворик оснащений лавками та альтанками для відпочинку пацієнтів та персоналу.

Пацієнти отримують п'ятиразове харчування, окремим пацієнтам із супутніми соматичними захворюваннями забезпечується відповідне лікувальне харчування.

Належним чином облаштована протипожежна система, схеми евакуації у кожному відділенні розташовані у доступному місці (фото 11).

На момент відвідування в закладі здійснюється ремонт 3-х відділень лікарні.

Попередні зауваження.

За результатами попереднього відвідування групи НПМ 02.11.2023 виявлено наступні порушення та недоліки:

- недостатнє забезпечення деяких відділень твердим інвентарем;
- приміщення лікарні потребують ремонту;

деякі пацієнти лікарні потребують відновлення документів, що посвідчують особу;

в їдальні відсутнє щоденне меню;

санітарно-гігієнічні приміщення лікарні не обладнані елементами доступності для осіб з інвалідністю та пацієнтів, які потребують сторонньої допомоги (поручнями, штангами, відкидними сидіннями тощо);

укриття закладу не відповідає вимогам утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

1. У закладі поширеною є практика застосування хімічного гамування пацієнтів шляхом введення психотропних лікарських засобів. Такий підхід використовується з метою швидкого зменшення психомоторного збудження або агресивної поведінки пацієнтів. Водночас слід зауважити, що чинне національне законодавство не регламентує порядок використання хімічних засобів гамування, що не відповідає сучасним міжнародним стандартам, зокрема рекомендаціям Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – ЄКЗК).

Відсутність чітких нормативних вимог щодо умов, дозування, тривалості та контролю за використанням медикаментозних засобів обмеження підвищує ризики зловживань, що призводить до порушення прав пацієнтів.

НПМ вкотре наголошує на необхідності термінового перегляду та гармонізації законодавства, що регламентує застосування гамівних засобів до пацієнтів, у відповідності рекомендацій ЄКЗК «Гамівні засоби в психіатричних лікувальних закладах для дорослих» (CPT/Inf(2006)35-part).

2. У ході відвідування НПМ виявлено, що у закладі перебувають пацієнти, які не мають документів, що посвідчують їх особу. Відсутність відповідності документів унеможлиблює верифікацію пацієнтів у електронній системі охорони здоров'я, що, своєю чергою, обмежує їх доступ до безоплатних медичних послуг, гарантованих державою у межах Програми медичних гарантій.

З огляду на викладене, заклад охорони здоров'я може сприяти оформленню документів для пацієнтів.

3. У деяких палатах психіатричних відділень відсутні приліжкові тумби, стільці та шафи для зберігання особистих речей пацієнтів, що не відповідає вимогам пункту 8.3.2.7 Державних будівельних норм України (далі – ДБН) В.2.2.-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення» (фото 12).

ЄКЗК у рекомендаціях «Поміщення особи до психіатричного лікувального закладу без її на те згоди» (CPT/Inf(98)12-part) наголошує на важливості створення позитивного терапевтичного середовища у лікарні, що

передбачає забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання, так само як і нормального освітлення, опалення та провітрювання, а також підтримання закладу в належним чином відремонтованому стані, який відповідає гігієнічним нормам, що встановлені для лікарняних закладів. Бажано, щоб у розпорядженні пацієнтів були тумбочки біля ліжок, шафи для одягу та сантехнічне облаштування таким чином, щоб не порушувати права пацієнта на приватність під час здійснення гігієнічних процедур.

4. У порушення пункту 3.5 розділу III Інструкції з організації лікувального харчування у закладах охорони здоров'я, затвердженої наказом МОЗ від 29.10.2013 № 931, у закладі не відбираються добові проби страв та кулінарних виробів, що порушує контроль за якістю та безпечністю приготованої їжі.

5. У порушення вимог ДБН В.2.2-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення» у деяких відділеннях лікарні відсутні необхідні умови для вільного пересування маломобільних пацієнтів (наявні високі сходи, пороги, відсутні пандуси, підйомники, поручні, тощо) (фото 13).

6. У лікарні облаштовані найпростіші укриття, які розташовані в підвальних приміщеннях кожного відділення закладу. Водночас такі приміщення не відповідають вимогам наказу Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС) від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» та не забезпечує безпечного перебування пацієнтів та медичного персоналу під час оголошеного сигналу «Повітряна тривога». Адміністрація закладу не надала групі НПМ акт обстеження укриття відповідно до наказу МВС від 30.12.2024 № 879 «Про затвердження форми акта обстеження об'єкта фонду захисних споруд цивільного захисту» (фото 14).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міністерству охорони здоров'я:

внести зміни до Закону України «Про психіатричну допомогу» та Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади та форм первинної облікової документації, затверджених наказом МОЗ від 24.03.2016 № 240 «Про затвердження Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації» з урахуванням рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню «Гамівні засоби в психіатричних лікувальних закладах для дорослих»;

створити спеціальний реєстр усіх випадків застосування до пацієнтів засобів гамування (у тому числі хімічного гамування), зокрема поєднаною з Електронною системою охорони здоров'я.

Хмельницькій обласній військовій адміністрації:

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у Комунальному некомерційному підприємстві «Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги» Хмельницької обласної ради;

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, реалізацію законних прав та інтересів пацієнтів на охорону здоров'я та медичну допомогу у Комунальному некомерційному підприємстві «Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги» Хмельницької обласної ради.

Комунальному некомерційному підприємству «Хмельницький обласний заклад з надання психіатричної допомоги» Хмельницької обласної ради забезпечити:

укомплектування штату працівників;

оформлення документів, що посвідчують особу у пацієнтів, які їх не мають;

доступність приміщень лікарні для маломобільних пацієнтів;

облаштування палат закладу відповідно до вимог основних положень ДБН В.2.2.-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення»;

облаштування на території закладу укриття для безпечного перебування пацієнтів та медичного персоналу під час оголошення сигналу «Повітряна тривога».

Додаток: фото до звіту.

Керівник групи – головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Наталія Любченко

Фото до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

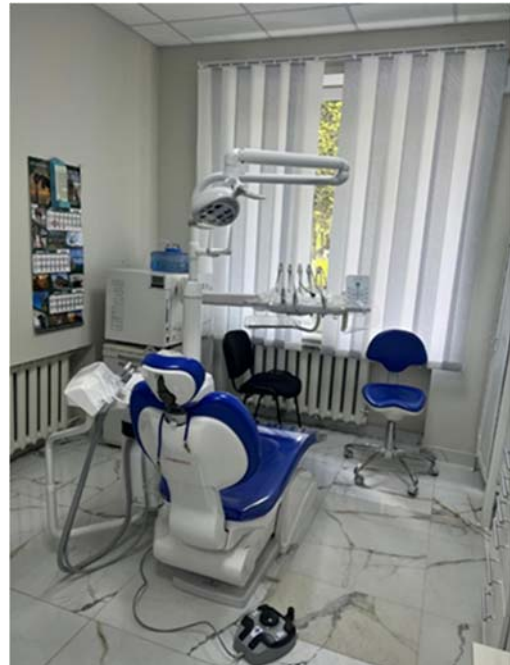

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

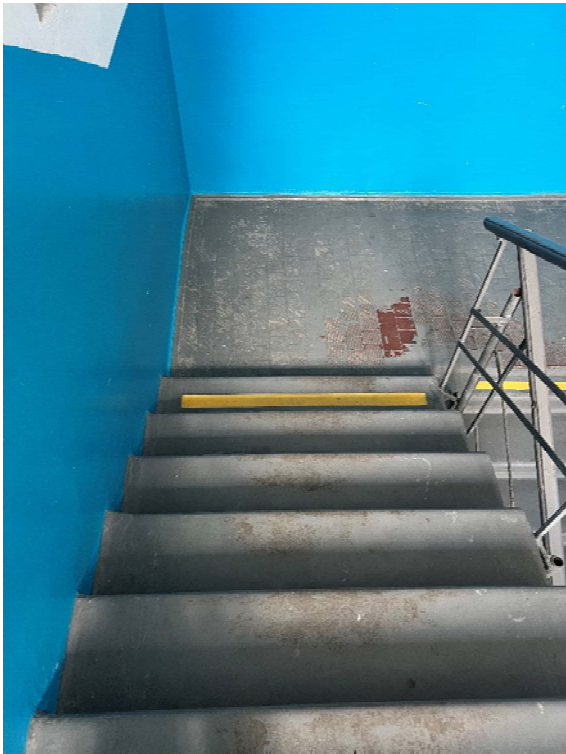

Фото 11

Фото 12

Фото 13**Фото 14**